

DR. KENÉZ-KURLÄNDER EDE

SZEMLÉJE

SZOMBAT

Zsidóparlamenti választások

Moyzes és Lili. — Elválási csók. —
Kinos visszagondolni a hittani órákra.
— Egy orvos panaszos levele. —
Reminiszcenciák a Chorin-családról.
— Róna Lajos jubileuma. — Nevetők
Egyesülete. — Olvasom . . . ! Nem
olvasom . . . ! — Érdekes riportok stb.

Szombati olvasmány

„Ki Szovau“ hetiszakaszhoz

— Ha természetből az előirt tizedet megadtad, Isten előtt tégy vallomást: „Beszolgáltattam a szent adományokat, adtam belőle az özvegynek és árvának, nem fogyasztottam el gyászban, nem költöttem tisztátalan célokra, nem juttattam belőle halottnak, cselekedtem, amint ezt előirtad.“

(Sachs Michael hirneves berlini szónok Ros-Hasonó előtti klasszikus szónoklatában ebben a vallomásban találja az igazi erkölcsi élet számadását: Emberszeretettel sáfárkodtam, adtam az özvegynek és árvának, távol tartottam magamat az életuntság kétségbeejtő gyászos ürességtől, nem fogyasztottam el gyászomban; nem az érzéki szenvedély kielégítése volt a cél, nem költöttem el tisztátalan célokra; nem a muló hiúságot, ürességet tartottam szem előtt; nem juttattam belőle halottnak; örültem és másokat is megörvendeztettem; cselekedtem, amint ezt előirtad.)

Irjad föl a kövekre a tanítást megmagyarázva jól.

(Talmud: A tóra 70 nyelven lett megírva, megfelelőleg a világ népei számára, mert a Tan az egész emberiség erkölcsét szolgálja.)

Ovél hegyén átkot mondtak arra, aki nem támasztja meg a Tóra igéit.

(Talmud: Kire vonatkozik ez? Elsősorban az ifjúság lelkiismeretlen nevelőjére, de különösen a hitközség vezetőire, akik nem becsületesen végzik teendőiket és céljuk nem a Tóra törvényeinek megtartása és megtartatása, hanem önös földi érdek.)

Mózes nagy feddő beszédének utolsó szava: „Majd felajánljátok magatokat idegen népeknek szol-

gául és nincs, aki megvásároljon benneteket . . . Ez a szövetségnek az igéje.“

(Rasi: Nem akar majd elfogadni benneteket az ellenségek, bárhogy felajánlkoztatok, mert teljes pusztulástokat akarja. — Ime Németország példája: nem használt a kitérés. De éppen ez a körülmény megerősíti Izráel szövetségét Istennel és az örök fennmaradással.)

~~~~~

TEMPLOMÜLÉSEK KIADÁSA A FŐÜNNEPEKRE. Az ülések bérletdíja — bérlők számára — a jelenlegi gazdasági helyzet folyományaként az ülések túlnyomó részében — sőt egyes soroknál igen nagy mértékben — és csaknem minden templomban, újból leszállított, ezzel is lehetővé akarván tenni az előljáróság, hogy minden templomlátogató igényeinek megfelelő imaszéket bérelhessen. A jegykezelő iroda új bérlők igényeit a lehetőséghez képest ki fogja elégíteni, vagy előjegyezni. A Dohány utcai és Rombach utcai templomokban, ahol állóhelyek egyáltalában nem adatnak ki, minden kiváltott ülésre, de kizárólag a jogosított, vagy bérlő hozzátartozója számára egy-egy pótjegy váltható. A pótjegyek ára ezidén egységesen állapított meg és pedig a Dohány-utcai templomban 10 pengőben, a Rombach-utcaiban pedig 8 pengőben. A hitközség előljárósága ezidén imahelyiségeinek számát kettővel szaporította; ugyanis a fővárosi szegénygyermekkert egyesület (VII. Akácfa u. 55.) helyiségeiben ezidén maga a hitközség tartat istentiszteletet: ezenkívül a VI. Vörösmarty u. 54b. szám alatt is egy kisebb imahelyiség rendeztetett be, annak környékén lakó hittestvérek számára. Ezek az ülések is aug. 26-tól (ugyancsak VII. Sin utca 12. H. 55.) bérelhetők. A bérbeadó pénztárak imaszékbérletdíj fejében 10% kezelési díj levonása mellett, gabellatérítési jegyeket készpénz gyanánt fogadnak el. Végül a hitközség előljárósága óva inti a t. hitfeleket attól, hogy magánvállalkozók által, akár kibérelt helyiségekben, akár lakásokban létesítendő imaházakban üléseket béreljenek, minthogy imahelyiségek berendezésére az előljáróság egyáltalán senkinek sem ad engedélyt, mivel a templomok és imahelyek férőhelyeinek gyarapítása a pótimaházakat teljesen feleslegessé teszi és az ilyenek működése hatóságilag is tilos. A hitközség előljárósága nagy áldozatok árán mindent elkövet, hogy a templomok és imahelyiségek főünnepi istentiszteleteinek hívója a látogatók igényeinek mindenképen megfeleljen.

SZOMBAT

Dr. KENÉZ-KURLÄNDER EDE
SZEMLÉJE

Az 5694 év utolsó Szombat száma

Az 5695. ujév küszöbén kívánok a SZOMBAT-nak *k'szivo vachaszimo tauvo*-t, ami régi értelemben az élet könyvébe való „jó beírást és pecsételést” jelent, azonban a modern héber nyelvhasználatban azt is tartalmazhatja: *jó írást és jó előfizetést*. Az utóbbi kívánságban benne foglaltatik felekezeti vezetőink hosszú életének kívánsága is, hiszen, ha valamelyik zsidó vezetőnk elhunyt, akkor az utódai tudvalevőleg legelőször is lemondják a zsidó lapra való előfizetést.

„Jó írás” alatt azt értem, hogy ne csupán sablonos közvéleményt imitáló cikkek jelenjenek meg. Bachja Ibn Pakuda azt írja; „Cselekedjünk úgy, mintha szabad akaratomk volna.” Ilyenformán kívánok „jó írást”, azaz olyan cikkeket, mint hogyha mindent meg lehetne írni, amit írni kell. A Prédikátor szerint az életbölcességhez tartozik egy kis balgaság is, azonképpen a jó íráshoz egy kis destrukció. Ilyennel akarok e sorokban szolgálni, ami annak a következménye, hogy nyári üdülésemben figyelmesen elolvastam a SZOMBAT-nak az 5694. évben megjelent utolsó számát és minden tulzás nélkül megállapítottam, hogy pár oldalon a mai magyar-zsidó élet majdnem minden problémája érintve van, amilyen pl. a kitérés, a vegyes házasság, a zsidó reform, a hitközségi unifikáció, ifjusági kérdés, stb.

A *kitérés* ügyét tárgyalja Ignotus Pál azon vallomásával kapcsolatban, hogy ő kitért „társadalompolitikai” meggyőződésből. Ebből azután nagy kázust csinált a SZOMBAT. Nézetem szerint ok nélkül. A talmudi közmondás szerint (aminek bölcsességét Ignotus Pál is elismeri majd): „Mindenki tudja, miért vonul a mennyasszony a Hymen alá, de mégsem illő azt elmondani.” Ebben az esetben is ez történt. De lényegében véve igaza van a megtámadottnak, mert a *kitérés valóban társadalompolitikai probléma*. Rendkívül felületes szószéki és „felekezeti” sajtóbeli frázis erről a dologról: „Hulljon a

férgese.“ Nem! A kitérésí áramlatban súlyos áldozatokat hozunk, igen értékes embereket. Épp azért fontos, hogy megérje nekünk. A zsidóság számára pedig csak akkor ér valamit a kitérés, ha a kitérők a hatalom árnyékában, előkelő állásokban, kitűnő pozíciókban elhelyezkednek és segítenek nekünk, amennyire lehet. (Ilyen maranoszi együttérzést már magam is tapasztaltam egyes hivatalokban). Baloldaliak kikeresztelkedése tehát dupla szerencsétlenség számunkra — társadalompolitikai szempontból.

Ilyen szemszögből kell néznünk a *vegyes házasságot*, mert itt viszont az a legfontosabb, hogy megerősödünk-e vele társadalompolitikailag; a döntő a gyermek-kérdés, azaz, hogy milyen vallásuk lesznek a születendő gyermekek. Épp azért nem értem, hogy a SZOMBAT miért örül úgy, hogy *Gaal Franciska* úrhölgy vegyes házassága és megszületendő katolikus gyermekei dacára zsidó maradt. „Ne örvendj, ó Izrael“, mert itt a gyermekekről van szó. Nem tudom, ki volt az a lelkes zsidó asszony, aki annyit fáradozott ebben az ügyben, de én kénytelen vagyok kijelenteni: Kár volt a fáradozásért, a katolikus gyermekekre adott reverzális után teljesen irreveláns, megmarad-e az anya formailag zsidó vagy sem. Hiszen ebben az esetben a zsidónak maradás nem azt jelenti, hogy a művésznő pénteken gyertyát gyújt, pészachkor meg fogja tartani a ritualitást, jomkipurkor böjtöl, hanem egy egyszerű formalitásról van szó, ezért társadalompolitikai okokból az *egész immár csak magánügy, amivel igazán nem érdemes foglalkozni.*

De menjünk tovább . . . Igazságosak csak akkor leszünk a zsidó reform-mozgalommal szemben, ha megállapítjuk, hogy a jelenlegi viszonyok mellett társadalompolitikai szempontból (vallási elméleti állásfoglalástól teljesen eltekintve) a reform-mozgalom visszautasítandó, mert a gyermekek nem maradnak meg zsidóknak, amint ezt a statisztika mutatja. A nálunk meginduló reform-mozgalom, amelyről a SZOMBAT említést tesz, egyáltalában nem mutatott vallási és erkölcsi erőt, hiszen eddig csak egy adminisztratív intézkedés kéréséig emelkedett: helyiséget kérnek, más egyéb pozitívumok még nincsenek, csak negatívumok, a cirkumcizió mellőzése sem lehet pozitívum. A nagy zsidó kérdésekben a tartalmat nem helyettesítheti az adminisztratív intézkedés. Ezt a gondolatot ki kellene dobortítani, amikor az ifjusági utánpótlásról, a hitközségi unifikációról a nőkérdésről szólunk, amelyeneket érint a SZOMBAT legutóbbi száma . . . Azonban nem folytatom, hanem átadom a szót másoknak, hogy ők is foglalkozhassanak ezeknek a problémáknak revers oldalaival.

A Tóra oldalával szemben a „másik oldal“ alatt a kabbala a Sátánt jelenti. A mi esetünkben azonban egyáltalában nem biztos,

hogy melyik oldalon van az angyali igazság és melyiken a sátáni ellentmondás. Kivánom tehát, hogy a sátáni és angyali fejtegetések, tehát „jó irások“ jelenjenek meg a lapban és tartalmas emberi posta utalványok a kiadóhivatalban.

Dr. Richtmann Mózes

Dr. Kenéz-Kurländer Ede:

Nevek és jellemek: Moyses és Lili

Nachson ben Awinodow bizonyára egy hosszú, szép, ápolt szakállú, tekintélytartó törzsfőnök volt, ellenben Zimri ben Szuli kismövésű, ritkás szakállú, szúrós szemű, kritikus, intrikus, veszendő lélek. Így tanították: ezt jó néhány évvel ezelőtt a chéderben, természetesen mókásan, úgyhogy a névből lehetett következtetni az alakra és a jellemre. Ugyanezt tette Hatvany Lili, a tudat alatt követvén a chéder tanítását, midőn maga elé teregette a telefonkönyv lapjait és a nevekől igyekezett az illető alakjára és jellemére következtetni.

Bisseliches esetében nem sikerült a horoszkóp és abban, de csakis abban igaza van Bisseliches úrnak, hogy hogyan jön ő ahhoz, mint a közéletben nem szereplő ember, hogy nevével kapcsolatban vicceket faragjanak. Engem egyébként az ilyesmi mindig hidegen hagyott. Egyszer egy bűnügyi védelmem kapcsán az akkori Borsszem Jankóban Menachem Ciceszbájszer úgy átkozódott, hogy „Legyen a te védőd dr. Kenéz-Kurländer Ede!“ Egy másik lap pedig beajánlott a Barnum Cirkusz igazgatójának. Én csak kajánul mosolyogtam mindezen, de eszem ágában se volt, hogy ezért levelet írjak az illető lap szerkesztőinek.

Abban azonban nem volt igaza Bisseliches úrnak, hogy Hatvany Lilit, a Mózes név ingerelte a furcsa következtetésekre. A Mózes nevet tudniillik nem is a zsidók viselik. Bisselichesen kívül Pesten tudtommal még csak két zsidó hallgat erre a névre: dr. Rubinyi Mózes és a Szombat kitűnő munkatársa, tudós professzor Richtmann. Ezenkívül néhai barátomat, Szatmári Mór képviselőt neveztük intim körben Mózsinak. Az ország-

ban nem hiszem, hogy több zsidó Mózes élne, mint legfeljebb tizenöt. Ellenben a székekelyek, szombatosok és unitáriusok között százával vannak Mózesek. Az „Elsodort család“-ban is szerepel egy Berde Mózes. S ha olvasunk egy Alvinczi vagy Küküllői Mózesről, egyikünknek sem jut eszébe, hogy e név mögött zsidó rejtőzhet. Különbösen is a helyes név: Mause. Így nevezte az egyiptomi királylány a talált gyermeket. A Midras tanítása szerint Jochebed, az édes anyja, más néven szólította. A mi nagy tanítómesterünknek különböző nevei voltak, de ő hálából a királylány által választott nevet használta: Mause. Valószínűleg az egyiptomi udvarnál is így nevezték, de semmiesetre sem Mózesnek.

Itt hibázta el Bisseliches úr: nem a Mózes név szúrta szemet a bárónőnek, de a Bisseliches név hatott rá idegenszerűen. Szerepelhetett volna mellette a Cajetán, vagy Floridor név, mégsem ezek, hanem kizárólag a Bisseliches név váltotta volna ki a vicces mondatokat.

A felekezeti sajtó törzsasztalánál is szóba került egy alkalommal, hogy a Bisseliches név milyen különös. Minket, aztán igazán nem lehet antiszemitizmussal vádolni. Boncolgattuk a név eredetét és a kitűnő zsidó publicista, Bettelheim Samu úgy magyarázta, hogy ennek a névnek eredete: Bis szliches. Talán tévedett, talán igaza volt, nem tudom.

Egy bizonyos: Bisseliches helyén én másként intéztem volna el ezt az affért. Ha neki vagyok, megragadom az alkalmat, felkeresem a bárónőt és egy félórás beszélgetés során bebizonyítom neki, hogy kulturáltságban legalább is egyenértékű vagyok vele, mire Hatvany Lili kétségtelenül korigálta volna el-

írását valamilyen szellemes formában. Még csak egyet: Bisseliches úr bizonyára ismeri a zsargon közmondást: „Fün e Chochem e Pats“. Én szivesebben veszek Hatvany Lilitől egy érdes kritikát, mint valami „jachmedoresz“-től hízeltető körmondásokat.

*

A Talmud bölcseinek tanítása szerint, nem szabad ülni, ahol mindenki áll és nem szabad állni, ahol mindenki ül és nem beszélni, ahol mindenki hallgat. E tanításnak mélyebb értelme, hogy a környezet szokásaihoz át kell hasonulni. Innen van az, hogy a zsidók világszerte a környezet neveit használják. Angliában a Herbert, Edward, Alfréd neveket; Franciaországban Alfonst és Leont; Ausztriában Heinrichot. Németországban még az orthodoxok között is találunk ilyen neveket: Erich, Kurt, Adalbert. Nálunk rabbik ilyen nevekre hallgatnak: Gyula, Zsigmond, Arnold, Ferenc, Zoltán, Dénes, Béla. De ritkán használt név Ede, Jechezkel — Ezechieltől származik. A frankfurti rabbi, dr. Cézár Seligmann és New-Yorkban közismert dr. Cyrus Adler. Az Ádám név zsidóknál nagyon ritka, csak egyet ismertem, a nemrég elhunyt pápai ügyvédet: dr. Kende Ádámot.

Lehet régebbi példákra is hivatkozni. Kétezer év előtt egy jeruzsálemi főpap Jason volt és egyik híres, elismert rabbikorifeus Antigonus. Az Alexander név elterjedt, telje-

EZÜST
DISZMÚÁRU, EVŐESZKÖZÖK GYÁRI ÁRBAN
SCHLEIFER
EZÜSTÁRUGYÁR, VII., KAZINCZY UTCA 10.
Telefon: 43-5-28

sen befogadott a zsidók között, még kanonizáltak is. Az első apostol, Péter neve is ritkán, de használatos. A tizenharmadik században élt Franciaországban egy Péter nevű híres rabbi. A Péter nevet is kanonizáltak. Én a debreceni izraelita templomban hallottam, felhívtak a tórához egy Péter ben Ezriel nevű embert.

Csak újabban használnak a cionisták héber neveket. Herzl még Teodor volt és Nordau Maximilian. Patáinak Rafael nevű fia Ervin Györgynek írja magát. Egy másik cionista vezér leánya Zsuzsi. Az ismert cionista rabbi szép Bezaell névvel úgy iratkozott az iskolába, hogy Benő, mire megnőtt a szakálla, a Benő megnyult Benjáminná. De legklasszikusabban igazolja, hogy nálunk a Mózes mennyire nem használatos: a híres váradi rabbi úgy írta a nevét, hogy: Fuchs Mór.

Ismétlem, a cionisták is csak újabban használnak héber neveket és ennek Palesztinában van is értelme.

Siessetek megváltani templomüléseiteket!

Szept. 9, d. u. 4 óra
Végső határidő:

Egy izgalmas hét margójára

Nagy hete volt az elmúlt hét a pesti és a pestmegyei zsidóságnak. A nagy hét augusztus 22-én kezdődött, mikor a budai hitközség rendkívüli közgyűlésén összemérték erejüket az unifikációsok és az autonómia védelmezői. Másnap, csütörtökön a pesti elektorok hallgatták meg Stern Samu elnök érdekes és higgadt beszédét. Vasárnap pedig délelőtt és délután zajlott az élet a Goldmark-teremben, ahol előbb a 6-ik községkerület vette tudomásul Endrei Henrik alelnök évi jelentését, délután pedig megejtették a kongresszusi tagok választását. A Székely Ferenc elnöklete alatt működő jelölő bizottság úgy állította össze a listát, hogy az egyes hitközségek kívánsága a lehetőség határain belül csaknem a maga teljességében tekintetbe lett véve, viszont nem lehetett mellőzni bizonyos országos érdekeket s nem lehetett kihagyni országos jelentőségű egyéniségeket és neveket is, úgyhogy az így összeállított lista a szavazás folyamán mondhatni teljes egyhangúsággal lett elfogadva.

A budai hitközség rendkívüli közgyűlése az unifikáció ellen döntött. De ez a kérdés — a döntés dacára — nem kerül le a napirendről, mert még az unifikáció ellenzői között is igen sokan vallják, hogy *a közgyűlés nem intézhet el egy ilyen sorsdöntő jelentőségű kérdést, amelyben feltétlenül ki kell kérni az ősválasztók véleményét.* Szánó Jenő alelnök és dr. László Áron

ügyvéd, Buda egyik jogi szakértője szintén emellett kardoskodtak.

A pesti és budai hitközségek unifikációjáról beszélt Stern Samu elnök is csütörtökön és nagyon korrektén és nagyon objektíven fejtette ki, hogy az unifikáció a budai hitközség belügye, ebbe ő beavatkozni nem is akart és őt ez a kérdés mindaddig nem is érdekli, amíg a budai hitközség ősválasztói ebben a kérdésben jobbra vagy balra nem döntenek. Megjegyvi továbbá, hogy: ha Buda és Pest hitközségei az adózási kérdésben megállapodásra jutottak volna, akkor az unifikáció kérdése egyáltalán nem került volna napirendre.

Stern Samu elnök nagyon szép beszéde fejezte be a kongresszusi tagok választását. Az Országos Iroda és a VI. községkerület elnöke meleg szavakkal üdvözölte a zsidó parlament száz tagját és sok sikert kívánt nagyfontosságú munkájukhoz, amely hivatva van megteremteni az új felekezeti alkotmány szabályait.

Mi is sok sikert kívánunk ennek a kongresszusnak. És azt kívánjuk, hogy *jöjjön létre mielőbb Pest és Buda között a béke. Ha pedig erre nincs mód, akkor a budai képviselőtestület többsége járuljon hozzá a kérdés méregfogának kihuzásához azzal, hogy — döntsön az ősválasztás mellett.* A budai zsidóság békéje követeli, hogy az unifikáció kérdését ősválasztással akár jobbra, akár balra, de elintézzék.

A VI. izr. községkerület megválasztotta képviselőit az új izraelita országos gyűlésre

A VI. izr. községkerület képviselőtestülete, amely Budapest és Pestmegye zsidóságának vezetőit foglalja magában, vasárnap délelőtt 10-órákor a pesti izr. hit-

község Goldmark-termében tartotta meg rendes évi közgyűlését több mint 400 képviselőtestületi tag jelenléte mellett. A községkerület elnöke, Stern Samu ud-

vari tanácsos melegen üdvözölte a megjelenteket és kegyeletes szavakkal emlékezett meg a kerületi képviselőtestület halottairól, köztük dr. Baracs Marcelról, dr. Edelstein Bertalan budai főrabbról, dr. Sichermann Bernátról, majd dr. Endrei S. Henrik elnökhelyettes előterjesztette a községkerület évi jelentését, vázolván azt a munkásságot, amelyet a kerületi elnökség, különösen a kisebb vidéki hitközségek hiteléletének fellendítése érdekében kifejtett. Ismertette ezután a m. kir. Vallás- és Közoktatásügyi minisztériumnak az izr. Országos Gyűlés egybehívása tárgyában kibocsátott rendeletét és az ezzel kapcsolatban megtett intézkedéseket. A közgyűlés ezután megválasztotta a községkerületi bíróság elnökeivé dr. Jacobi Béla ügyvédet és dr. Márkus Albert tanácselnököt, elnökhelyettesekké dr. Reitzer Béla ügyvédet és dr. Bródy Ernő országgyűlési képviselőt. Kisorsoltatott ezenkívül 24 bírósági tag is. A bíróság tagjai a közgyűlés színe előtt ünnepélyes fogadalmat tettek. Vita nélkül fogadta el a közgyűlés a dr. Endrei Henrik elnökhelyettes által előterjesztett 1934 évi költségvetést is. Végül Stern Samu elnök meleg pártoló szavak kíséretében ismertette a közgyűléssel Schuller Jenő képviselőtestületi tag indítványát a hadirokkantak, frontharcosok hitközségi választójoga tárgyában. A közgyűlés egyhangulag kimondotta, hogy az indítványokat a községkerület előljárásihoz teszi át. Az évi rendes közgyűlés az elnök lelkes életetése közben ezzel véget ért.

Délután 5 órakor választó közgyűlésre ültek össze a VI. izr. községkerületnek elektorai, hogy megválasszák a Kormányzó Ur hozzájárulása alapján kibocsátott miniszteri rendelet értelmében a VI. izr. községkerületnek megalakítandó új országos gyűlésbe kiküldendő képviselőit és póttagjait. Az országos gyűlés 200 tagból fog állni és a VI. izr. községkerület 100 képviselőt és 10 póttagot volt hivatva kiküldeni ebbe az országos gyűlésbe. Stern Samu elnök megnyitva a közgyűlést megállapította, hogy 482 elektor jelent meg s így a közgyűlés határozatképes, majd megnyitó beszédében rámuta-

tott e választás fontosságára, mely sorsdöntő a magyar kongresszusi zsidóság történetében. Bejelentette, hogy a miniszteri rendelet értelmében az országos gyűlési tagok választása titkos szavazással történik. A választás lefolytatására 40 tagú választóbizottságot s ennek elnökéül dr. Barna Károlyt, alelnökéül dr. Biró Gézát választották meg. A szavazás 8 szavazatszedő bizottság előtt történt, fülkerendszerrel és zárt borítékkal. Este 7 órakor hirdette ki dr. Barna Károly választási elnök a szavazat eredményét, amely szerint megválasztott az itt következő 100 országos gyűlési tag, valamint 10 országos póttag.

Alapi Béla bankig. Budapest, I. Szirtes utca 8. Arányi Adolf, rézműgyáros, hitk. elnök, Ujpest, Árpád út 35. Dr. Balázs Adolf, városi főügyész, Pestszenterzsébet, Kossuth Lajos tér 2. Bánó Dezső korm. főtan. Budapest, VII. Erzsébet körút 9/11. Dr. Barna Károly korm. főtan. Budapest, V. Rudolf rkp. 3. Bartos Andor rt. igazg. Budapest, II. Szemlőhegy utca 12/a. Beck Jenő gyáros, Budapest, II. Zárda utca 40. Benedek György hitk. elnök, Nagykőrös; Dr. Berger Gyula igazgató, Budapest, VII. Damjanich utca 52. Biró Géza min. tan. Budapest, II. Zsigmond utca 5. Dr. Blum Ödön ny. min. tan. Budapest, V. Honvéd utca 18. Dr. Borsodi József főrabbi, Kecskemét; Boschán Arthur hitk. elnök, Budapest, X. Ónodi utca 5. Breisach Miksa hitk. elnök, Kispest, Batthyány utca 5; Dr. Brody Ernő orszgy. képviselő, Budapest, I. Fery Oszkár utca 78; Dr. Buday-Goldberger Leó felsőházi tag, nagyiparos, Budapest, V. Arany János utca 32; Dembitz Gyula korm. főtan. rt. vezérigazgató, Budapest, I. Hunyadi János út 5/7; Dr. Décsi Géza orszgy. képviselő, Budapest, V. Báthory utca 5; Dr. Deutsch Oszkár ügyv. hitk. aleln. Ujpest, Árpád út 67; Diamant László hitk. elnök, Gödöllő; Dr. Donáth József ügyvéd, hitk. elnök, Kecskemét; Drucker Géza korm. főtan. nagyiparos, Budapest, V. Wekerle Sándor utca 10; Dr. Endrei S. Henrik ig. főtitkár, Budapest, VII. Erzsébet körút 26; jánosi Engel Gyula udv. tan. Budapest, VI. Andrássy út 122; Eppler Sándor hitk. főtitkár, Budapest, VII. Bethlen tér 2; Dr. Fábrián Béla orszgy. képviselő, Budapest, VI. Teréz körút 43/a; Dr. Fischer Benjámín rabbi, Budapest, V. Erzsébet tér 14; Dr. Fischer Gyula főrabbi, Budapest, VII. Dohány utca 22; Dr. Földi Károly közig. bírósági, Budapest, V. Bálvány utca

21: Dr. Friedmann Dénes főrabbi. Ujpest. Beniczky utca 10; Fürst György igazgató. Budapest, V. Nádor utca 51; Dr. Gábor Gyula korm. főtan. Budapest, V. Berlini tér 4; Dr. Gál Jenő, orszgy. képvis. Budapest, V. Lipót körút 12; Dr. Gallia Béla kuriai bíró, Budapest, V. Nádor utca 51; Dr. Glücksthal Samu felsőházi tag, Budapest, V. Akadémia utca 5; Dr. Groszmann Zsigmond rabbi, Budapest, VI. Teréz körút 4; Dr. Gyulay Noé Hugó ügyvéd, Budapest, V. Vilmos császár út 76; Dr. Hajdu Marcel főv. biz. tag, Budapest, VIII. Eszterházy utca 17; Dr. Halász Márton ügyvéd, hitk. elnök. Cegléd; Herskovits József hitk. alelnök. Kispest, Báthory utca 2; Dr. Hevesi Simon vez.-főrabbi, Budapest, VI. Vilmos császár út 5; Dr. Hoffer Ármin rabbi, Budapest, V. Személynök utca 9/11; Horváth Miksa korm. főtan. Budapest, V. Visegrádi utca 62; Dr. Jacobi Béla korm. főtan. Budapest, V. Alkotmány utca 19; Kálmán Henrik kinestári főtan., vezérigazgató, Budapest, V. Vilmos császár út 52; Dr. Kálmán Ödön főrabbi, Budapest, X. Cserkesz utca 7; Dr. Kiss Arnold vez.-főrabbi, Budapest, II. Fő utca 12; Dr. Klein Andor főrabbi, Abony; Kóbor Tamás főszerkesztő, Budapest, XI. Magyarádi út 61; Kovács Hermann nagykeresk. Budapest, VII. Aréna út 56; Kozma Gyula igazgató, hitk. alelnök, Budapest, III. Miklós utca 1; Kramer Miksa korm. főtan. Budapest, VII. Király utca 89; Dr. Krieszhaber Adolf ügyvéd, hitk. elnök, Budapest, II. Téglá utca 15; Dr. Krieszhaber Béla főrabbi, Pestszenterzsébet, Hitel Márton utca 12; Dr. Kux Sándor ügyvéd, hitk. elnök, Csepel; Dr. Láng Lajos felsőházi tag, Budapest, V. Deák Ferenc utca 18; Dr. Lázár Miklós ügyvéd, hitk. elnök. Kalocsa; Léderer Géza hitk. elnök, Kiskunfélegyháza; Lédermann Mór főv. biz. tag, Budapest, VII. Károly király út 15; Dr. Lissauer Lajos kir. táblabíró, Ujpest, Árpád út 5; Dr. Löw Sámuel főorvos, Budapest, V. Vigadó utca 2; Dr. Löw Tibor táblai tanácselnök, Budapest, IX. Lónyai utca 49; Löwy Manó hitk. elnök, Aszód; Lunzer Pál ügyv. igazg. Budapest, II. Olasz fasor 51; Magyar Bertalan nagykeresk. Budapest, VII. Károly körút 5/c; Dr. Munkácsi Ernő hitk. főügyész, Budapest, VI. Bajza utca 4; Nagy Andor tőzsdetanácsos, Budapest, V. Bályány utca 19; Dr. Orova Zsigmond ügyvéd, hitk. elnök, Budapest, III. Szentendrei út 25; Dr. Pfeiffer Ignác műegyet. tanár, Budapest, I. Budafoki út 9/11; Dr. Pfeiffer Izsák főrabbi, Monor; Porges József értékpapirkeresk. Budapest, V. Dorottya utca 9; Dr. Róna Dezső m. kir. egészségügyi főtan., hitk. elnök, Baja;

Róna Miklós bankigazg. Budapest, II. Levél utca 8; Dr. Rosenak Miksa egészségügyi főtan., Budapest, VI. Teréz körút 25; Dr. Róth Sándor ügyvéd, Budapest, X. Jászberényi út 4; Sándor Pál orszgy. képviselő, Budapest, VI. Andrássy út 89; Schwarz Samu vezérigazg. Budapest, I. Vásárhelyi Pál utca 10; Soltész József igazg. Budapest, VII. Szabó József utca 14; Sós Ármin vezérigazg. Budapest, II. Margit körút 50; Dr. Stein Emil vezérigazg. Budapest, I. Logody utca 25; ifj. Stern Sándor vállalkozó, Budapest, V. Lipót körút 20; Dr. Szabolesi Lajos főszerk. Budapest, II. Trombitás utca 26; Szántó Jenő bankigazg. Budapest, I. Kemenes utca 8; Székely Ferenc udvari tanácsos, Budapest, IV. Petőfi Sándor utca 2; Ungár Sándor hitk. alelnök, Kispest, Hunyadi utca 50; Dr. Várkonyi Kálmán ügyvéd, Budapest, VI. Bajnok utca 28; Vas Lajos igazg. Budapest, IX. Boráros tér 2; Dr. Vázsonyi János orszgy. képvis. Budapest, VI. Andrássy út 7; Vértés Emil kereskedő, Budapest, VIII. Stáhly utca 5; Vészi József főszerkesztő, felsőházi tag, Budapest, V. Mária Valéria utca 12; Vida Jenő felsőházi tag, Budapest, VI. Aréna út 102; Dr. Vincze Jakab orvos, Pestszenterzsébet, Török Ferenc utca 85; Dr. Vörösváry Miklós ügyvéd, Budapest, III. Flórián tér 14; báró csepeli Weiss Alfons nagyiparos, Budapest, XI. Kelenhegyi út 58; Weisz Márk kereskedő, Budapest, X. Delej utca 12; Wertheimer Adolf ügyv. igazgató, Budapest, I. Orom utca 6; Dr. Zahler Emil főorvos, Budapest, IX. Üllői út 95; Zinner Manó kereskedő, Ujpest, Tavasz utca 24; sióagárdi Zöld Márton tábornok, Budapest, VI. Eötvös utca 24.

Póttagok: Dr. Balázs József ügyvéd, Budapest, VIII. Népszínház utca 46; Braun Vilmos igazgató, Budapest, VIII. Szentkirályi utca 2; Dr. Hevesi Ferenc rabbi, Budapest, V. Klotild utca 10/b; Dr. Schäfer Zsigmond ügyvéd, Budapest, VI. Teréz körút 27; Dr. Heller Bernát tanár, Budapest, II. Bimbó utca 5; Dr. Antal Endre városi főügyész, Ujpest, Árpád út 77; Bauer Adolf rt. igazgató, hitk. elnök, Pestszentlőrinc, Wlassits utca 65; Kandel László hitk. elnök, Nagykáta; Réti Ferenc posta és táv. felügy., hitk. elnök, Rákosszentmihály, Hermina út 10; Goldberger Jakab ny. tisztv. Pestszenterzsébet, Kertész utca 45.

A választás eredményét a választóközgyűlés lelkes óvációval fogadta és Stern Samu elnök meleg szavakkal köszöntötte a megválasztott országos gyűlési tagokat:

— Korszakos feladat, nagy és fontos hivatás vár, — úgymond — az országos

gyűlés tagjaira. Az ő kezükbe s az ő szívükbe van letéve a magyar kongresszusi zsidóság új szervezetének megalkotása, amely hivatva van arra, hogy oly törvényeket alkosson, amelyek felekezetünknek és hazánknak egyaránt javára válnak és amelyek gondoskodnak arról, hogy templomok, iskolák, jótékonyági és kultúrintézmények létesüljenek a magyar zsidóság minden közösségében. Hiszem és bizom benne, — mondotta az elnök — hogy az izr. országos gyűlés a magyar

kongresszusi zsidóság megértő összetartásának és áldásos együttműködésének hivatott tényezője lesz és működéséből áldás fog fakadni felekezetünkre és hazánkra egyaránt.

A választó közgyűlés ezzel lelkes hangulatban végetért.

*

A csütörtöki előértekezleten Stern Samu a következőkben nyilatkozott a budai ügyben :

Nyilatkozatában ismertette az új statutumok adórendelkezéseit az adók megosztása tekintetében és ismertette ezzel kapcsolatban a pesti és budai hitközség között felmerült ellentéteket. A pesti hitközség minden javaslatot hajlandó elfogadni, amely méltányos egyezséget hozhatott volna, de Buda részéről ezzel szemben elzárkóztak, sőt még azt a javaslatunkat is visszautasították, hogy egy választottbiróság döntse el igazságosan a közöttünk felmerült kérdést és, ha még hozzáteszem, hogy azt a javaslatot is tettem igazunk teljes tudatában, hogy a választottbiróság minden tagját ők válasszák, — akik ilyen javaslatot nem mernek elfogadni, azoknak nem lehet igazuk. Így merült fel nem Pest részéről, a budai és pesti hitközségek egyesítésének gondolata, amelynek megvalósítása minden adóvitát kizárna. Az unifikáció kérdésében neki az az álláspontja, hogy ebben a kérdésben a budai összes ősválasztók vannak hivatva dönteni, nem pedig a 80 képviselőtestületi tag.

Ha a budai ősválasztók az unifikáció mellett lesznek, akkor Pest is készségesen lesz ezzel hajlandó foglalkozni, ha azonban a budai ősválasztók az unifikáció ellen foglalnak állást, ő ezt a maga részéről tudomásul fogja venni. Ragaszkodnia kell azonban ahhoz, hogy ebben a kérdésben ne a budai képviselőtestület, hanem a budai ősválasztók döntsenek.

A budai hitközség rendkívüli közgyűlése

Dr. Kriszhaber Adolf elnök az ülést megnyitotta és közölte, hogy dr. Biró Lajos és társai indítványt nyújtottak be az unifikáció kérdésében való állásfoglalás tárgyában.

Dr. Biró Lajos az unifikációt és az adómegosztást a leghatározottabban ellenezte. Az a véleménye, hogy az adómegosztás a budai hitközség elszegényedését hozná magával.

Azután Alapi Béla emelkedett szólásra: Nem akarok ma szép szónoki beszéddel hatni, — mondotta — hanem egyszerűen el akarom mondani azokat az

igazságokat, melyek bennem égnek és lobognak. Ezeknek az igazságoknak a szellemében fogok küzdeni mindenkor a magyar zsidóság érdekében. Nekem nincs más célom, mint az, hogy egy táborba hozzam a sokat szenvedett és még ma is sokat szenvedő magyar zsidóságot. A pesti és budai hitközségek egyesülése csak első lépés az én szememben az egész zsidóság egysége felé.

— Az unifikáció kérdését a most készülő statutumok újból aktuálissá tették. A statutumok megszavazása után, ha csak Buda és Pest között az adómegosztás te-

kintetében megfelelő megegyezés nem jön létre, Budára olyan terhek hárulnak, aminek az lenne a következménye, hogy vagy kénytelen lesz az adókat emelni, vagy kénytelen lesz a tisztviselői fizetéseket leszállítani.

— Az unifikációval együtt sor kerülhet a Chevrák egyesítésére is, ami által a súlyos viszonyok között levő Budai Chevra terheit az egyesületi Chevra teljes egészében átvállalná.

Azután dr. Csobádi Samu hosszú jogi és történelmi fejtegetései következtek, majd dr. László Áron annak a véleményének adott kifejezést, hogy az ősválasztóknak kell döntenie és bár ő ellene van az unifikációnak, mégis helyesnek tartaná, ha meghallgatnák a budai zsidóság egyetemének véleményét.

Sós Endre volt a következő felszólaló, aki így kezdte beszédét: Ebben a nagyfontosságú, a budai zsidóság számára életbevágó jelentőségű kérdésben a legnagyobb lelkiismeretességgel és megfontoltsággal kell döntenie. Mindenki, aki ma itt szavazni fog, érezze magát Isten házában, hiszen szent ügyről van szó.

— Buda pénzügyi viszonyai — folytatta Sós Endre — eddig sem engedték meg a komoly alkotó munkát. Mi lesz hát akkor, ha Buda pénzügyi viszonyai még jobban leromlanak? Mi lesz, ha az adómegosztás bekövetkezése után kénytelenek leszünk nagy adótételeket a pesti hitközségnek átengedni? Pedig nem vitás, hogy ez bekövetkezik. Az adómegosztás kérdését nem mi fogjuk eldönteni. Ezt a kongresszus megszavazza, akár akarjuk, akár nem.

— Budának szüksége van megfelelő főtemplomra és lágymányosi templomra és szüksége van középiskolára is. Ma a zsidó szülők nagyrésze kénytelen olyan középiskolába járattatni gyermekeit, ahol kiteszi őket a térítés veszélyének. Ha megtörténik az unifikáció, akkor adóemelés nélkül megkaphatjuk a szükséges templomokat és a szükséges iskolákat. Ha pedig nem következik be az unifikáció, akkor nem lesznek ugyan intézményeink, de — ahogy Alapi igazgató úr kifejtette — feltartóztathatatlanul ión az adóemelés. Hát kinek az adóját akarják felemelni? A kereskedőkét, akiket legázolnak a szövetkezetek? Az iparosokét, akiket kizárnak a közszállításokból? Vegyük tudomásul. Hölgyeim és Uraim, hogy a budai adókulcs máris sokkal magasabb, mint a pesti! Itt további adóemelésről nem lehet szó!

— Az a kérdés, mi ér többet? Az autonómia, mint öncél, vagy az unifikáció, amely megnyitja a fejlődés útját? Buda sokat emlegetett 800 éves multjában ben-

ne van az orthodoxok multja is, hiszen az orthodoxok és a neológok csak a mult század végén váltak szét. De az orthodoxok, — a 800 éves mult ellenére — megtalálták az utat a Duna egyik oldaláról a Duna másik oldalára és megalkották az egységes hitközségüket. Mi is megtalálhatnánk már az összekötő kapcsokat a Duna két oldalán élő zsidóság között. Londonban a Themse, Párisban pedig a Szajna szeli ketté a zsidóság tömegeit, de ezek a folyók nem alkotnak hitközségi határokat.

— Ezt a kérdést, amiről ma itt vitatkozunk, ne döntsük el ebben a teremben, hanem vigyük az ősválasztók elé!

Azután dr. Schwarcz Ernő azt fejtegette, hogy nem lehet a pillanatnyi pénzügyi helyzetből kiindulni.

Dr. Balkányi Kálmán válaszolt erre a felszólalásra: Nem értem, hogy dr. Schwarcz Ernő miért tiltakozik annyira az ellen, hogy a kérdés pénzügyi oldaláról beszéljünk? Hiszen ennek az ügynek az elbírálásánál nem hagyhatók figyelmen kívül a pénzügyi szempontok sem. Kár tehát a pénzügyi problémák megvitatása előtt brüszkül elzárkózni.

— Mi ezt a mozgalmat Buda szeretetétől áthatva csináljuk. Nem fogadom el, hogy az unifikációellenes oldal tagjai jobban szeretik Budát, mint én, akinek gyermekei itt nőttek fel, itt jártak iskolába és itt léptek házasságra. Az unifikációra szükség van. Buda és Pest unifikációja a magyar zsidóság egysége felé vezető út első állomása. Csak ennek az első állomásnak az elérése után mehetünk távolabbi célok felé. Mivel az unifikáció hive vagyok, nem járulhatok hozzá dr. Biró Lajos indítványához és kérem annak elvetését.

Mérő Géza azt fejtegette, hogy a budai előljáróság kettészakadt és sok előljáró titokban az unifikáció álláspontját vallja. Hogy fog ez az előljáróság a jövőben együttműködni?

Dembitz Gyula volt a következő szónok, akinek szavait nagy figyelemmel hallgatták a közgyűlés tagjai. Dembitz Gyula ezeket mondotta:

— Ne nézzünk a döntésnél semmilyen mellékkérdésre, tisztán a lelkiismeretünkre hallgatva adjuk le szavazatunkat. Azt mondták egyesek, hogy mi, akik az unifikációt akarjuk, Pestnek a megbizottai vagyunk. A leghatározottabban tiltakozom ez ellen. Mi, a becsületes emberek súlyával harcolunk Buda érdekeiért és mindig csak Buda érdekeit tartjuk szem előtt.

— Gerő Ödön azt írta körlevelében, hogy csak négy évtized után szólt hozzá

a hitközség kérdéseire és azt ajánlja, hogy más is csak ilyen mult után foglalkozzon zsidó ügyekkel. Ha ezt elfogadjuk, akkor azok, akik 50 éves korukban költöztek át Budára, csak kilencven éves korukban foglalkozhatnak felekezeti ügyekkel, amikor már szenilisek lettek, vagy akác borítja sírhantjukat.

— Az unifikáció Buda érdekeit szolgálja. De nem csinálom titkot abból, hogy helyeselném akkor is, ha ilyen módon az országos jelentőségű pesti intézményeket kellene megsegíteni. A tradíciót pedig ne féltsék a túloldalon levő urak, mert a tradíciót nem lehet piacra vinni. Én azt hiszem, hogy Buda tradícióit a nagyhitközség teljes mértékben meg fogja őrizni.

Ezután Gesztés Ferenc indítványozta, hogy a vitát fejezzék be és rendeljék el a szavazást. Az indítványt a közgyűlés elfogadta.

A szavazás megkezdése előtt Szántó Jenő alelnök állt fel szólásra:

— Meg akarom ismételni mindazt, amit már a február 24-iki közgyűlésen mondtam. Azt az álláspontot képviseltem már akkor is, hogy az előjárásnak, a választmánynak, vagy a közgyűlésnek ezt a kérdést nem lehet eldöntenie, hanem egy ilyen komoly kérdésben Buda egész zsidó közönségének akaratát kell kikérni.

— Én pénzügyi előjárója is vagyok a hitközségnek és már régebben kijelenttem, hogy sötét felhők közelednek felénk. Ennek a hitközségnek az a hátránya és veszélye, hogy a legtöbb hitközség érdekével ellentétes érdekei vannak az adómegosztás kérdésében.

— Nehéz helyzetben vagyok, mint az Országos Iroda alelnöke, de nem kerülhetek olyan helyzetbe, hogy Buda ellen

foglaljak állást. Tájékoztatom kell a közgyűlést arról is, hogy Stern Samu, az Országos Iroda elnöke csak abban az esetben akarja az unifikációt, ha azt a budai ősválasztók is akarják. Ha a budai zsidóság egyeteme nem akarja az unifikációt, akkor szó se legyen róla. Mi nem vehetjük magunknak azt a jogot, hogy ezt a kérdést itt a képviselőtestületben eldöntsük.

Ezután következett a választás, amelynek során a képviselőtestületi tagok többsége magáévá tette dr. Biró Lajos indítványát és az autonómia fenntartása mellett foglalt állást.

A VAC FOOTBALLALAKULATA: a Vac Football Club a jövő szezónra már is nagy előkészületeket tesz és új játékosokkal erősíti csapatát. Így Krállt és Gottlieböt, a Budafoki F. C. jeles játékosait. Amstert (UTSE) biztosította magának és további értékes erőket fog még nyerni. A VAC reméli, hogy régi hívei az új szezónban csapatának előreláthatólag szép és eredményes mérkőzéseit nagy számban fogják látogatni és buzdításukkal a zsidó csapatot győzelemhez segíteni.

ORVOSI HIR. Dr. Gelencsér Miksa szemgyógyászati rendelőjének új címe: **VII. József körút 14.** Telefon a régi: 52—0—99.

STRENGGLEUBIGE intell. deutsche Jüdin, welche im Haushalte verwendbar, wird zu Kindern für sofort gesucht. Telefon: 65—5—76.

Megtört szívvel és lélekkel tudatjuk, hogy egyetlen kincsünket, gyermekünket, családjunk büszkeségét, édesanyánk ragyogó csillagát.

Imrénket

55 éves korában, augusztus hó 28-án kísértük utolsó útjára.

Reichenberg Jakab és neje
szül. Schwarz Leonora

Részvétlátogatások mellőzését
kérjük.

Dr. FRENKEL B. vallás tanár
ZSIDÓNEVELŐINTÉZETE
Internátus fiuknak és leányoknak
egész és félbentlakás

MÁTRAI GYERMEK ÉS DIÁKÜDÜLŐ
800 méter magas klimatikus gyógyhatású helyen a Nagygyalya alján.

VII, STEFÁNIA-ÚT 67. SZ.

Telefon: 96 4 95

kertes villában, minden iskolatípus közelében

LEÁNYTOVÁBBKÉPZŐ

14 évesnél idősebbeknek, közművelődési s gyakorlati irányú tanfolyam

Kinos visszagondolni a hittani órákra

— Levél a Szombat-hoz —

Egy évi külföldi távollét után ismét kezembe került a „Szombat”, amelyet mindig oly szívesen olvastam, és kellemesen meglepődtem a „SZOMBATI OLVASMÁNY” új rovaton, amely igazán hézagpótló, amennyiben az évezredes igék mellett megszólaltatja mindjárt a mai ember gondolkodását.

A legutóbbi számban megjelent és rendkívül megszívlelendő cikk, amelynek „Ifjúsági utánpótlás a felekezeti életben” a címe, indít tulajdonképpen e sorok írására. Ott többek között az az óhajtás foglaltatik, hogy az érettebb ifjúságot meg kellene kérdezni a zsidó vallásoktatás reformjának ügyében. Ehhez én is próbálok hozzászólni; még pedig az „áldozat” jogán. Én is áldozata vagyok az eddig fennálló hitoktatási rendszernek, egyike azoknak, akik most sajnálják, hogy nem tanultak eleget a zsidóságból, hát még milyen áldozatok azok, akik egész életükben az örök unalom és a nagy kínzás emlékét hordják magukban, ha erre a hitoktatásra gondolnak. Én az első négy osztályt osztrák iskolában jártam, az V. és VI. osztályt a budapesti németbirodalmi középiskolában, a VII. osztályt az Árpádgimnáziumban végeztem, a VIII. osztályban dr. Edelstein főrabbi ragyogó tanítása tette számomra felejthetlenné az oly rövid ideig tartó oktatást. Egyébiránt az ő intézkedése, hogy maguk a növendékek közreműködnek, prédikálnak az istentiszteleten, felejthetlenné teszi minden jobb érzésűben ezeket az órákat, de ő nála is volt úgynevezett „fordítás”, azaz gépies valami az órákban, őt is kötötte a tanterv.

Ha áttekintem középiskolai éveimet, meg kell állapítani a következőket: Kinos az úgynevezett fordítás, mivelhogy nincs megalapozva a nyelvtani tudása. Kevés jut a bibliai törvények magyarázatának és annak a ki-domborítására, hogy ez tulajdonképpen a mi kincsünk, létjogosultságunk; kevés gond fordítatik a növendék lelkéhez való hozzáfér-kőzésre. Én például csak a bécsi templomban kifüggesztett Kirchliche Wandzeitung

révén tudtam meg, hogy a katolikus mise tulajdonképpen egy része a zsidó liturgiának. Ezt a mai rendszert a hitoktatásban folytatni nem lehet, hanem úgy kell nézetem szerint megcsinálni, hogy ha van rá idő, taníttassék a héber nyelv grammatikai alapon, de a főszempont az erkölcsi tanítás, a Biblia magyarázata, törvényeinek fejtegetése legyen, továbbá a zsidóság helyzete a szellem és az erkölcs egyetemes történetében. Én ezt mind igyekszem most pótolni, de vannak, akik tudatlanságukban teljesen elsorvadnak, elvesznek a zsidóság számára, amiért részben a felelősség azokat illeti, akik a mai rendszert fenntartják.

VAS GYÖRGY

IV. éves orvostanhallgató.

✱

Mint őszinte megnyilatkozást adjuk közzé a fentebbi levelet, amelyet könnyen meg lehet cáfolni. Hiszen az oktatás nem állhat csupán filozófiai fejtegetésekből, a tudást csak verejtékkel lehet megszerezni, tessék tehát tanulni. A minimális liturgia: ismeretek begyakorlásáról, az imaszöveg nagyjában való megértéséről nem mondhatunk le a vallásoktatás keretében. A probléma azonban nehéz, mert részben levélírónak van igaza. Éppen azért fontos és tanulságos, ha az ifjúság őszintén, minden felekezeti-politikai célzattól mentesen fog megnyilatkozni. Erre meg kell neki adni az alkalmat a felekezeti vezetők részéről.

BAR-MICVA. Szoffer József, a Pesti Chevra Kadisa Aggokházának főgondnokának Sándor fia augusztus 4-én ünnepelte bar-micva ünnepélyét, az Aggokháza templomában. A Szoffer-család ünnepején ez alkalommal a templomban megjelentek a Pesti Chevra Kadisa előjárósága, Kramer Miksa elnök, kormányfőtanácsos, Porgesz József elnökhelyettes, Beck Jenő, Lunczer Pál, Bánó Dezső és a zsidó közélet számos előkelősége. Az istentisztelet után a bar-micva ifiú a szülők lakásán feltűnést keltő charifusz dróssóval lepte meg a hallgatót.

OLVASOM,...

NEM OLVASOM...

Olvasom

Kedves Kenéz Doktor!

Tudja, hogy nem vagyok egykönnyen dühödő, de ezt azért mégse lehet!... Mellékelem néhai Mohr Mihály dr. volt zsidókórházi szemorvos leányának párte-ját az OLVASOM rovatban való felhasználásra. Hallatlan és türhetetlen dolog, hogy egy embernek, aki mindenét a hitközségnek köszönhette, akinek a felesége ma is nagy nyugdíjat húz a hitközségtől, hogy ez az asszony (aki egyébként nagy keresztel a nyakán jár, állítólag!), ha a leánya meghal, éppen szombaton temettesse el és engesztelő misét celebráltasson utána!!

Nem lehet ráfogni a férjre, mert az ült a vizsgálati fogságban és csak a temetésre engedték ki. Az özvegyé minden felelősség. Az ilyenek nem szabad nyugdíjat adni. A mi véres verejtékes adópengőinket ily célra nem szabad fordítani. Meg kell vonni a nyugdíjat. Majd Szent Antal talán gondoskodik róla...

Várom kedves Kenéz doktor energikus felszólalását illetékes helyen, mert ez a vallási demoralizáció kezd türhetetlenné válni.

Szeretettel köszönti régi híve
Dr. X. Y.

Nem olvasom

a parlamenti tagok sorában Heller Bernát és Patai József nevét, ellenben ctt szerepel Gyulai Noe és Várkonyi Kálmán. Kik ők, s merre van hazájuk? Elismerem, sok tapintattal és okossággal válogatták össze a pesti neveket,

de nem lett volna szabad megfeledkezni arról, hogy világviszonylatban nincs csak egy féltucat körül ismert és elismert magyar zsidó név és ezek közt szerepel Heller és Patai, akiket Alaskában jobban ismernek, mint Gyulai és Várkonyi urakat Pesten. Sok más sérelem is esett, akikkel szemben ki lehetett volna egy két Jachmedoreszt hagyni, akik disszonáns szint kevernek a díszes társaságba. Bizonyos Kux urakra gondolunk.

Olvasom

A Szombat megírta, hogy egy kitéri zsidó — különben közismert ember — elvált a feleségétől és elvett egy keresztény nőt feleségül. Az új házasság előtt azonban szüksége volt a válólevélre, mire elment a rabbinátusra, ahol készséggel megadták neki a „get“-et. A Szombatnak erről az érdekes eseményről szóló cikkét átvették az összes felekezeti lapok, — persze a forrás megjelölése nélkül. Viszont átvette a cikket a 60 ezer példányban megjelenő Hamburger Izr. Familienblatt is, azzal, hogy „Külön budapesti tudósítónktól“. Hát ez őszintén szólva — nem járja.

Olvasom

Napilapokban hirdetik a világhírű csodarabbit, aki a Laudon utcában ütötte fel szállását és fogad híveket. A hirdetést a napilapok feltűnően, némely felekezeti orgánus szintén eléggé ríktóan közli, az orthodox lap azonban egészen diszkrétül. Mert valóban ezt az óriási chilul hasémet, a hittel való piaci kufárkodást csak az orthodox hitközség vezetősége tudná megszüntetni, mert csak ő tilthatná meg a Laudon utcai rebbe-csárda, azaz: csodarábbi-hotel tulajdonosának ezeket a csunya machinációkat,

Olvason

A jelenlegi pápa a héber nyelvnek kiváló ismerője. Tanítója, akivel még most is fenntartja a kapcsolatot, Fáno milanoi főrabbi most lett 87 éves. Változtak az idők. Egykor a biblia latin fordítója, a Vulgáta szerzője, Hieronimus csak titokban találkozhatott zsidó mesterével. Olaszországban azonban a reneszansz óta hagyománnyá lett, hogy magasrangú egyházfők szorgalmasan tanulják a biblia klasszikus nyelvét zsidó rabbiktól. És a mostani pápa is üdvözölte ősz zsidó tanítóját.

Olvason

Elválási csóknak lehet nevezni azt a csókot, amelyről legutóbbi számában a Jüdische Liberale Zeitung megemlékezett. A lap megírja, hogy miként folyik le a válási szertartás a liberális rabbi hivatalában. Miután elkészült a „get“, behívják az asszonyt. Érzékeny családi jelenet következik. Az asszony leveszi ujjáról a gyűrűt s kinyújtott kezébe a férj beleteszi a válólevelet. Annak a jeléül, hogy a dokumentumot megkapta, a válólevelet zsebre teszi, miközben a férj héberül utánamondja a rabbinak a szokásos formulát: „Ez a te válóleveled. Fogadd el ezt a levelet, amely téged tőlem elválaszt és mostantól fogva szabaddá teszi számodra az új házasságot.“ Ezután a rabbi rövid beszédet mond az elvált felekhez, akik érzékeny búcsúcsókot váltanak, amellyel az ünnepélyes szertartás véget is ér. Természetesen erről az elválási csókról nem emlékezik meg a Talmud. . .

Olvason

Chorin Ferenc rendkívüli kitüntetését az egész magyar közvélemény osztatlan rokonszennel fogadta. Rendkívül egyéniséget ért ez a kitüntetés, amely dokumentálja,

hogyan Magyarországon értékelik a polgári erényeket és hangosan hirdeti, hogy nálunk nem tud tért hódítani az árjaizmus. Hiszen minden műveltebb ujságoló tudja, hogy Chorin Ferenc néhai híres Chorin Áron késői unokája.

1820-ban a nagy Palatinus felesége sajátkezű levélben kéri Metternich herceget, engedélyezze Chorin Áron fiának, hogy Bécsben, mint számfeletti zsidó letelepedhessék. A kancellár a főhercegné levelét áttette kedvező elintézés végett az akkori rendőrminiszterhez, aki feledékenységéből, avagy szándékosan elintézetlenül hevertette az aktát. Chorin Áron 1844 augusztus 25.-én halt meg és most, kerek 90 év után dédunokája excellenciás úr lett Magyarországon.

Olvason

Amerikában megalakult a „Nevetők egyesülete“ azzal a céllal, hogy tagjai az összes bajokon mosollyal túlteszik magukat. Tulajdonképpen ez gyönyörű elgondolás. A Talmud szerint az isteni gloria csak az örömben nyilvánkozik meg és akik másoknak örömet szereznek, azoknak részük lesz a túlvilági életben; a chaszidizmus is alapjában véve az öröm kultuszát hirdeti, — de mégis meg kell állapítani, hogy a derék amerikaiak elkéstek, mert nálunk már régen megalakult a bajok ellen a másokat „Kinevetők egyesülete“.

Olvason

Megüresedett a szlovenszkói Zsámbokréten egy állás. Jelöltek között szerepel az ürményi rabbi, akit egy híve azzal akart feldicsérni, hogy egyetemet végzett. Erre az illető kétségbeesetten tiltakozott ellene. Ugyanis ez a szlovenszkói ortodoxiában rabbinikus karrierjét teljesen lerontaná. Ezzel szemben rámutathatunk arra, hogy Nagyváradon működött és az 50-es években meghalt híres Wahrmann József főrabbi sírkövén ott ékeskedik filozófiai doktorátusi címe. 100 évvel ez-

előtt pedig a hírneves Chajes kalischi főrabbi tette le a doktorátust a lembergi fakultáson. 100 év előtt viszont a pesti egyetemen tette le a bölcsészettudori vizsgát Frankl Zacharja, a híres boroszlói szeminárium rektora. És most, 100 év után, ma-holnap Németországban nem lesz majd doktorátust tett rabbi, mert nem engedik letenni nekik a német egyetemen a doktori vizsgát. Ha csak nem fognak úgy csinálni, ahogy Pesten csinálta 1—2 rabbi: egyszerűen önmaguk tették meg magukat doktoroknak.

Olvasom

A *Völkischer Beobachter*-nek, a nemzeti szocialista párt hivatalos lapjának egyik legutóbbi számában érdekes cikk jelent meg. A cikket a lap egy Wilhelm Frankl nevű ember emlékének szenteli, ki a világháborúban mint repülőhadnagy szolgált a német hadseregben. Hőstetteivel — 19 ellenséges repülőgépet lőtt le — kiérdemelte a legnagyobb hadi kitüntetést, a *Pour la Merite* rendet, végül pedig hősi halált halt. Természetesen a *Völkischer Beobachter* a legnagyobb tisztelet és kegyelet hangján emlékezik meg Wilhelm Frankl érdemeiről. Az igazán szép és emelkedett hangú cikknek csak egyetlen szépséghibája van, az nevezetesen, hogy egy szóval sem említi meg a hős repülőtiszt származását. T. i. Frankl zsidó volt. Ami persze nem kisebbíti érdemeit. Viszont egy náciaptól nem lehet megkivánni a tárgyilagosságnak azt a mértékét, hogy egy zsidónak, akiről elismerőleg ír, legalább a származását ne hallgassa el.

Olvasom

I. R. Barwin, a londoni „Observer” főszerkesztője cikket írt Németország jelenlegi kétségbeejtő gazdasági helyzetéről. A cikkben, miután kimutatja, hogy a vallásháborúk mindig végzetesek voltak Németországra, a zsidóüldözésekkel kapcsolatban a következőket írja:

„Figyelmen kívül hagyva minden más erkölcsi és emberi megfontolást, a zsidók üldözése gazdasági hülyeséget jelent. Ez az ostobaság a kereskedelmi és hitel-

élet összes ágaiban a legrosszabb következményekkel jár Németországra nézve. Gazdasági téren nem prosperálhat vallási és faji türelmetlenség. A modern Németország a zsidók közreműködésével gazdagodott meg. A régi Spanyolország is elszegényedett, midőn kiüzte őket, mint ahogyan szenvedett Franciaország is a hugenották üldözése következtében. A modern kor egyetlen igazán nagy embere sem volt antiszemita: sem Cromwell, sem Napoleon, sem Bismarck. A zsidóüldözés bűnös fényűzés, amelyet drágán kell megfizetni.”

Nem olvasom

A közeljövőben ünnepli huszonöt éves fennállását „A Pénzvilág”, mely egybeesik Róna Lajos harmincöt éves hírlapírói jubileumával. Az egész magyar sajtó ünnepli Róna Lajost ez alkalommal, még a konkurencia is, noha nem helyes kifejezés a konkurencia szó, mert neki csak barátai vannak.

Az egyik szerkesztő a következőket írja:

„Róna egészen különleges jelenség a magyar újságírásban. Amaz azrak törzséből való, akik egy gondolatnak tudnak szentelni és áldozni egy egész életet. Ugy tud írni és írásaiban hatni, mint csak nagyon kevesen. Tudása, tehetsége, érzéke és ösztöne egyformán szolgálják őt és általa azt a gondolatot, amellyel örökre eljegyezte magát.”

Szép, okos és igaz sorok. Én is aláírom, de nem indokainál fogva, mert helytelen a következő magyarázat: „Ez a gondolat a kapitalizmus. Mindenki jóbarát, aki a kapitalizmusban hisz, és mindenki ellenség, aki a jogos magánérdek örökké való életében kételkedik.” Ha valaki a sajtót bántja, az is ellenség, és ha valaki a zsidóságot bántja, az is ellenség, mert Róna jelekezetének, ha nem is hangos, de hű, ragaszkodó fia.

És nem helytálló, hogy Róna a kapitalizmussal jegyezte el magát. Ő harcos híve a munkás, a munkaadó, a tőkeképzés szabadságának, de ez nem azonos a kapitalizmussal. Róna a régi iskola híve, mely azt tanítja: A kereskedelem és inar szabadsága, a sajtó, a szólás, a gyülekezés szabadsága, a vallás, tanítás és tanulás szabadsága, vagyis az összes szabadságjogok teljességének híján beteg a mai társadalom és nem is javul meg a helyzet, nem következik be gyökeres változás, és nem zökken vissza a világ a helyes mederbe, míg a szabadság napja fel nem ragyog régi fényében. Ezekkel az eszmékkel jegyezte el magát Róna Lajos és hű maradt

ehhez a frigyhez, bármi is következett be az utolsó húsz év folyamán.

Szívből kívánom, hogy Róna Lajos, a legjobb barát még számos jubileumot érjen meg jó egészségben.

Nem olvasom

Nem fér kétség hozzá, hogy már sokkal előbb, de 1886-ban okvetlen magyarul szónokoltak a győri zsinagógában. Ekkor járt ott Fischer Gyula pesti főrabbi, mint legátus. 1887-ben főrabbinak választották meg, mikor rendszeresen magyarul prédikált. Ezzel szemben az O. E. arról ad hírt a most elhalt győri főrabbi halálával kapcsolatban, hogy az első magyar szónoklatot Győrben dr. Schwartz Mór főrabbi tartotta 1896-ban. Ez tévedés, vagy a tények szándékos meghamisítása.

Olvasom

Litvánia fővárosában, Kaunasban napok óta ott tartózkodik a párisi lengyel követség első követségi tanácsosa. Mühlstein meghatalmazott miniszter. Mühlstein, aki egy jámbor lengyel zsidó családból származik, nemrég nősült és egy Rothschild-lányt vett el feleségül. Mühlstein diplomáciai kiküldetésben tartózkodik Litvániában és a lengyel-litván együttműködés útját egyengeti.

Nem olvasom

A romániai kormány által rendezett nyelv-vizsga első napját szombatra tűzték ki és azért a nagyváradi orthodox hitközség alkalmazottai nem akartak hozzákezdeni az írásbeli vizsgálathoz. A neológ hitközség tanerői igenis írtak, valószínűleg azért, mert kenyerük elvesztésétől féltek. Szerintük a szombat nyugalma: hatályon kívül helyező életveszélyről volt szó. Az orthodox tanerők a szolidaritás megtagadásával vádolják őket. Innen messziről nézve a dolgot: meg vagyok győződve, hogy a neológ alkalmazottak legjobban fognak örülni a megállapításnál, hogy elvonulásuk téves volt, mert az orthodox tanerők sem vesztik el kenyerüket és így egy elképzelt életveszély jogcíme alatt követték el azt, amit nyilvánosság előtt elkövetni nem szabad.

Olvasom

egy régészeti jelentésben:

Nagy a ritkasági értéke és nem kisebb a kultúrtörténeti érdekessége egy XVI-ik századbeli okiratnak, amely a kor magyar zsidóságának helyzetére vet világosságot. Mandel Jakab („Nos Jacobus Mandel“ — így kezdődik az okirat), a magyarországi zsidók projektusa a Magyarországon élő egész zsidóság nevében kötelezettséget vállal benne, hogy Báthori István nádornak élethossziglan évi 400 forintot fizet azért, mert pártfogásával sok zaklatástól védte meg őket. 1520 az idő, a mohácsi vész még hatusztendőnyi távolban. . .

Dr. BLUM ÖDÖN szertartásügyi előjáró hazaérkezett és hivatalát átvette.

DEUTSCH MIKSA, a Bethlentéri templomegyesület tiszteletbeli tagja az elmúlt napokban lett 88 éves. Ebből az alkalomból meleg ünneplésben részesítették az ünnepeltet, kit ünnepélyesen a Tóra elé szólítottak, majd dr. Schwarz Benjámint rabbi tolmácsolta az egész gyülekezet szeretetét és jókívánságait. Az ünnepelt Deutsch Ferenc előjárónak az édesatyja.

AZ „ÁHÁVÁSZ REIM“ Országos Felebaráti Szeretet Egylet, szegény betegeket ételmező és segélyező egyesület (Budapest, VII. Sip utca 12.) a közeledő izr. főünnepek alkalmából tetszetős kivitelben és formában izr. zsebnaptárt adott ki, amely az egyesület ténykedésének ismertetésén kívül napi, ünnepi és alkalmi fohászokat is tartalmaz, amelyeket lelki épülés és felhasználás céljából a tehetősebb hittestvérekhez küldött szét. filléres ellenérték által való támogatás végett. Az egyesület elnöksége kéri az áldozatkész hiveket, hogy juttassák el nagylelkű adományukat az egyesület hivatalába (VII. Sip utca 12.) vagy postai befizetési lapon a 20.558 számú csekk-számlájukra, hogy az új zsinagógai esztendőben fokozottabb mértékben teljesíthessük karitatív feladatainkat a szegénysorsú izr. betegek testi és lelki gondozását.

Nyaralói megfigyelések

Vannak Veszprémből, Pápáról, Budáról és sok más városokból való hittestvérek, akiknek itt villájuk, szállójuk van és nem akarnak hozzájárulni a hitközségi terhekhez.

Ezt a választ kaptam, amikor egyeseknek szemrehányást tettem, hogy a legfontosabb hitközségi intézményeket sem tartják fenn. Megállapítottam azt is, hogy nem is tudják, hogy erről is rendelkezik a tervbevett új országos szabályzat, amelynek értelmében majd fizetni kell minden birtokosnak itteni kultuszadót. Jó is, hogy ezt itt még nem tudják, különben a kecségető jövő reményében már most sem fizetnék az eddigi garasokat sem. Annyi bizonyos: a falusi és kisvárosi zsidóság errefelé vallási célokra áldozni még olyan mértékben sem akar, amilyenre képes volna.

*

— Nincs itt kérem antiszemitizmus, a hivatalokban nagyon előzékenyen bánnak velünk; a jegyző, a bíró, az útbiztos, stb. barátságos, liberális urak. — Ezt mondja a földbirtokos. Kérdezem a rőfös boltost, de ő azt mondja:

— Jaj, uram, nem lehet már kitartani, a nagy adó, a hivatalokban sehol jóindulat, csak 100%-os kegyetlenség. Csendes bejött van a parasztok részéről. Egy segédem önállósította magát, slájderezi az árut, odamegy mindenki, a pesti zsidó

nagykereskedők pedig tömik áruval, holtbiztos, hogy amire az új adókiivetésre kerül, addigra fizetésektelen lesz.

Elébetárom, amit a földbirtokos mondott, de erre a következő választ kapom:

— Hej, ha én is tudnék nagy szüreti mulatságot rendezni. . . De, ha egy évben kimaradna, akkor vége volna a barátság-nak.

„És Jákob ajándékot küldött — bibliai időkben.“

*

Vasárnap van. A cserkészek szép rendben felvonultak a templomba. . . És nálunk Budapesten? A zsidó cserkészek szép rendben felvonulnak szombaton és . . . és kirándulni mennek. **Móra D'Azra.**

LÉLEKTÜKÖR. Szekszárdi Molnár István versei. A fiatal költőnek mintegy 50 versét olvashatjuk a csinosan kiállított kötetben. A versek egy érzékeny lélek termékei. A külső formára ugyan jobban vigyázhatna Molnár, ennek hiányát a fiatalos hev sem mentheti. (barát.)

Felejthetetlen, forrón szeretett anyánk,

Weil Dávidné

szül. SCHULHOF BERTA

augusztus hó 26-án — hirtelen támadt betegség következtében — életének 87. évében befejezte földi pályáját.

Augusztus 28-án kísértük őt utolsó útjára és eltemettük földi maradványait drága emlékezetű apánk, az ő forrón szeretett férje mellé. Szelleme köztünk fog élni örökké, gyermekei, unokái, dédunokái, barátai s mindazok között, akik ismerték és szerették.

Berger Miksáné

Vida Jenő,

Vida Sándor

gyermekai.

Részvéltátogatások mellőzését kérjük.

Budapest, 1954. augusztus 29.

szó csupán:

3

SIRKŐ

LÖWY-NÉL BUDÁN

II. FŐ-UTCA 79.

TELEFON: 51-5-81

**Alkalmi vételek
legolcsóbb áron!**

II. Zárda-utca **3**
Margit körut sarok

HIREK

HÁZASSÁG. Rosenberg György, a Viktoria Biztosító magyarországi igazgatóságának titkára, Rosenberg Sándor, a Gschwindt-gyár igazgatója és neje Rosenberg Sándorné, a VIII—IX. ker. Nőegylet elnökasszonyának és minden zsidó szociális munka lelkes felkarolójának fia, szeptember 2-án, vasárnap délután fél 1 órakor tartja esküvőjét a Dohány utcai templomban, Rosenzweig Lillyvel, Rosenzweig Benő és neje leányával. A Nőegylet szeretett elnökasszonya iránt érzett tisztelet és hála jeléül gyönyörű nászajándékkal lepte meg a fiatal párt: péntekesti kegyszerrel. A műhímmel készült takaró az iparművészet remeke.

BÜNBÁNATI ISTENTISZTELET a Dohány utcai templomban. A nagyünnepeket megelőző bűnbánati ájtatosságok sorozatában a szeptember 2-án, vasárnap reggel 6 órakor kezdődő első szelichosz istentiszteletet a Dohány utcai templomban Ábrahmásohn Manó főkantor az énekkar közreműködésével vezeti.

ENDREI GERSON Dr. NYUGALOMBA VONULT. A Kölcsey reálgymnázium tudós tanára, Endrei Gerson dr. 35 évi tanítás után nyugalmába vonult. A magyar pedagógiának igazi büszkesége Endrei tanár úr, aki a tudományos téren is számottevő munkásságot fejtett ki és az ókori művelődéstörténet köréből vett számos értékes és alapvető munkával gazdagította a szakirodalmat. Tanítványai meghatódnak búcsúztak el európai műveltségű tanáruktól, aki az ifjúságnak nemcsak nevelője, de nemes szívű barátja is volt évtizedeken át. A kitűnő professzort — aki egyébként testvérbátyja Endrei S. Henriknek, a Chevra Kadisa igazgatójának — csak a gyakorlati pedagógia vesztette el, tudományos téren tovább is folytatni fogja értékes munkásságát.

A GYŐRI FŐRABBI HALÁLA. Schwarcz Mór győri főrabbi augusztus 22-én, Budapesten 65 éves korában elhunyt. A megboldogult 35 éven át állott a győri hitközség élén. Augusztus 23-án, délután te-

mették el Győrött, nagy részvét mellett. Dr. Fischer Gyula pesti főrabbi végezte a gyászszertartást a győri hitközség meghívására. Dr. Fischer tudvalevőleg az elhunyt főrabbi elődje volt Győrött. A pesti hitközség és az Orsz. Iroda nevében dr. Groszmann Zsigmond pesti rabbi beszélt. Dr. Goldberger Izidor tatai és dr. Spiegel Ármin esztergomi főrabbi beszéde után dr. Kallós Henrik, a győri hitközség elnöke búcsúztatta megkapó szavakban.

A VIII. IX. KER. IZR. NŐEGYLET ezúton értesíti tagjait, hogy f. évi szept. 4-én tartja az őszi szezonban első rendes választmányi ülését, d. u. 6 órakor a Páva utca 39. sz. alatti helyiségében. Tekintettel a tárgy fontosságára, ezúton kéri az elnökség a tagoknak minél nagyobb számban való megjelenését.

HALÁLOZÁS. Molnár Gyula előjáróhelyettes fivére, Molnár Béla, a nagyváradi felsőkereskedelmi iskola tanára rövid néhány hetes betegség után, 57 éves korában Nagyváradon elhunyt. Az elköltözött sok évtizedes lelkes és eredményes tanári működésével az egész ottani társadalom osztatlan szeretetét és megbecsülését vívta ki magának. Benső részvét mellett temették el. Kecskeméti Lipót főrabbi távollétében a kollégák, barátok, és tanítványok parentálták el és méltatták emberi és tanári kvalitásait. Az elhunytat felesége, született Jacobi Gizi, a „Kecskeméti Lipót Liceum” tanárnője és két gyermeke gyászolják.

A BUDAI IZR. HITKÖZSÉG kulturális szakosztálya ifjusági csoportjának 1933—34. évi működéséről számol be az a gondosan kiállított „Évkönyv”, amely

PALESZTINÁBA

nagy gazdasági tanulmányútra indulunk **okt. 9.—nov. 5.** a

LLOYD TRIESTINO „PILSNA”

legújabb pazar oceánjáróján a turista-osztályon (csupa külső és sok kétágyas kabin) de

HARMADOSZTÁLYU ÁRAKKAL

M. C. Sz. Palesztina Gazdasági Bizottsága, Budapest, VI. Andrásy-út 67. Telefon: 28-4-89

nemrégiben jelent meg dr. Beneschofsky Imre és dr. Vidor Pál szerkesztésében. A két fiatal szerkesztőn kívül a csoport több tehetséges tagja, nevezetesen: Beneschofsky Ilus, Lőrinc Rózsi, Kilényi Endre, Kálmán Zsuzsa és dr. Steiner Lenke cikkei teszik érdekessé az évkönyvet, melyben az ifjúsági csoport múlt évi kulturáliságáról tart beszámolót. Különösen magas nivójú dr. Beneschofsky Imre Thomas Mann tanulmánya.

A VIII—IX. KER. IZR. NŐEGYLET, mint minden évben, ezidén is megszokás nélkül, az egész nyár folyamán is nyitvatartotta menzáját az arra ráutalt szegény munkanélküliek és iskolásgyermek részére. Az egyesület agilis vezetősége ugyanis belátta, hogy a nyáron át sem vonhatja meg a ráutaltaktól a gyámolítást és saját szegényein kívül befogadta mindazokat, akik más egyesületektől hozzáfordultak támogatásért. Saját szerzet-otthonain kívül ez az egyesület élte az egész nyáron át a Zuglói, a VII. ker. és a VIII. ker. Nőegyletek szeretet-otthonait is. A gyermekek étkeztetésén kívül gondot fordított a tanításukra is, sőt többiben kirándulni is vitték a gyermekeket. Tolmácsoljuk az egyesület elnökségének köszönetét a MFTR. Igazgatóságának is, akik igazi megértéssel állottak készségesen az egyesület szolgálatába és 100 gyermek részére lehetővé tették, ingyenes hajójegy kiutalásával, egy egész napos esztergomi kirándulást. Az egész nyári működés alatt az egyesület anyagi ereje annyira kimerült, hogy most kérelemmel fordul a jóbarátokhoz és támogatókhoz és kéri, hogy az ünnepek előtt támogassák az egyesületet és jótékony intézményeit adományaikkal. Szívesen tolmácsoljuk az egyesületnek cbeli kérelmét, és elhisszük, hogy a felhívásnak meglesz a kellő eredménye.

REJTŐ ALFRÉD TEMETÉSE. A rákoskeresztúri temetőben sokszáz főnyi gyászoló közönség jelent meg, hogy utolsó istenhozzádot mondjon a korán elhunyt ügyvéd sírjánál. Ismerőseinek, barátainak, ügyvédtársainak nagy tömegében ott voltak többek között: Opler Emil dr., a kamara elnökhelyettese, Ribáry Géza dr., Mezey Sándor dr., Koródy István dr., Vas Imre dr., Guttmann Lajos dr., Klug Emil dr., Görög Frigyes dr. A ravatalnál Schwartz Benjámín dr. rabbi

tartott magasszárnyalású búcsúbeszédet, amelynek nyomán sokak szemérmű bugygyant ki a könny. Az Ügyvédi Kamara és az Országos Ügyvédi Gyám- és Nyugdíjintézet nevében Opler Emil dr. búcsúztatta el a tragikus sorsú ügyvédtársat. Még az Erzsébetvárosi Kaszinó búcsúzott el Rejtő dr.-tól, aki alelnöke volt a klubnak. Egy-egy göröngy a hozzátartozók és barátoktól és elhantolták Rejtő Alfrédet.

AZ IZR. SZÜNIDEI GYERMEKTELEP EGYESÜLET augusztus 20-án balatonboglári és diósjenői telepén néhai Blücher József, az egyesület alapítója halálának napjának évfordulója alkalmából, az üdülő gyermekek közreműködése mellett, emlékünnepeket rendezett, nagyszámú pártfogóinak, a helyi hatóságok és hitközségek képviselőinek jelenlétében. Az ünnepélyen mindkét telepen az igazgatóság és a hölgyválasztmány tagjai nagy számban jelentek meg. Az ünnepélyek a Hiszekegy eléneklésével kezdődtek. Diósjenőn dr. Groszmann Zsigmond egyházi elnök méltatta Blücher Józsefet, mint az egyesület létrehozóját és nagy munkáját és nagyhatású beszédében kiemelte, hogy az elhunyt művét, — hála a Gondviselésnek — nemesszívű, áldozatkész és fáradhatatlan buzgalmú jótevők folytatják, akik az egyesület nagyérdemű elnöke, Kálmán Henrik kincst. főtanácsos, Deutsch Vilmos, Dános László, Lunzer Pál elnökhelyettesek és Galambos Jenő ügyv. igazgató közreműködése mellett, még a mai súlyos időkben is elismerésre méltó eredményt érnek el, a szegény fővárosi gyermekek nyaraltatásával. Az ünnepély énekrészét pedig Abrahamsohn Manó pesti főkantort látta el a tőle megszokott művészettel. Az ünnepélyen megjelentek: dr. Groszmann Zsigmondné, Blücher Józsefné, Klein Miksa és neje, Galambos Jenő, Fejér Gyula, Wiener Mór, dr. Berényi Sándor, Reisz Dávid, Edelman Jakab, Szatmári Béla, Pintér Miksa főszerkesztő, Bokor Izsó, Hübsch Alfréd, Wosner Mayer, továbbá Nemes Soma főintéző és neje. — A balatonboglári telepen Brávdri Lázár rabbi helyettes tartott nagyhatású emlékbeszédet, méltatva az elhunyt nagy érdemeit a szegény gyermekek gondozása körül. A nyaraló gyermekek dr. Patai József alkalmi költeményeiből szavaltak, melyek után az ünnepélyek a Hymnus eléneklésével fejeződtek be.

Felolós szerkesztő és kiadó: Dr. KENÉZ-KURLÁNDER EDE, Budapest, VI. gr. Zichy Jenő u. 43.

Telefon: Aut. 27-1-35. — Az előfizetés ára: egész évre 30 pengő, egyszerű papírral 20 pengő.
Postatakarékszám 16.760

Neufeld Zoltán (PANNONIA) nyomda Budapest, VII. Rombach u. 8. — Telefon: József 42-3-09